

Hoe is het nu gesteld met onze zee?

Kathy Belpaeme • Coördinator en eindredacteur 'Duurzaamheidsbarometer voor de Kust'¹

© Sylvia Theunynck

Als antwoord op deze vraag stelde het Coördinatiepunt voor Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden (GBKG), in samenwerking met verschillende kustactoren, een Duurzaamheidsbarometer voor de Kust op. Dit is een set van 21 indicatoren die moet toelaten om evoluties aan de kust op te volgen en om advies te geven bij het nemen van beslissingen voor toekomstige ontwikkelingen van de kust. Aansluitend op het artikel 'Meten is weten' elders in dit tijdschrift, gaan we hier wat dieper in op die indicatoren die relevant zijn voor de zee zelf. Indicatoren die betrekking hebben op het landgedeelte van de kust komen hier dus niet aanbod². We bespreken achtereenvolgens volgende indicatoren: kwaliteit van het strandwater, vervuiling op zee en visstocks die niet overbevist zijn.

■ Indicatoren tonen de weg waar de kust naar toe evolueert. Tegelijkertijd werpen ze een licht op de mogelijkheden van een duurzaam kustbeheer.

Kwaliteit van het strandwater

De beleving van de zee heeft, naast het visuele aspect, vooral te maken met de mogelijkheden tot zwemmen en pootjesbaden. De kwaliteit van het zeewater is van groot belang om de burger te beschermen tegen de risico's van baden in vervuild water. Omdat wateren zich niet houden aan bestuurlijke en politieke grenzen en ook de effecten van verontreiniging op deze wateren dit niet doen, werd er op Europees niveau een richtlijn betreffende de zwemwaterkwaliteit uitgewerkt.

Deze richtlijn van 1976 omschrijft twee normen, een imperatieve minimumnorm waaraan alle Europese zwemzones tegen 1986 of 10 jaar na kennisgeving van de richtlijn dienden te voldoen en een streef- of richtwaarde die aangeeft dat Europa streeft naar een verbeterende zwemwaterkwaliteit. Deze richtlijn is momenteel in herziening en zal nog strengere normen bevatten.

Figuur 1 geeft de indicator weer. 'Strandwaterkwaliteit' wordt hierbij gedefinieerd als het percentage van de bemonsterde zwemzones aan de Vlaamse kust die voldoen aan de Europese normen (cfr. *Europese Zwemwaterrichtlijn 76/160/EEG*).

Wat betreft de Europese (verplichte) minimumnorm, scoren alle badsteden zeer goed. In 2003 werd zelfs 100% gehaald. In 2004 voldeed 97,4% van de badzones aan deze norm. Uit de figuur lezen we ook af dat in 2004 slechts 25,6% van de badzones aan de kust voldoet aan de Europese streefwaarde. Dit is een verbetering ten opzicht van 2003 - toen voldeed maar 15,4% aan de streefwaarde. Toch ligt Vlaanderen nog een flink stuk onder het Europese gemiddelde van 88,5%.

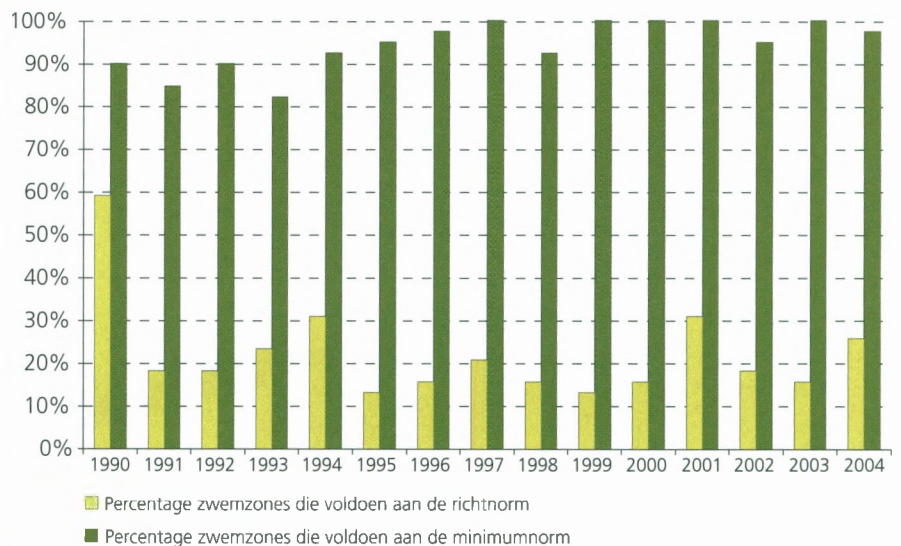
Een verbetering van de zwemwaterkwaliteit heeft in eerste instantie een positief effect op het vlak van gezondheid. Bovendien is het positief voor milieu en toerisme, en geldt het dus als belangrijk aspect voor duurzame ontwikkeling aan de kust.

Vervuiling op zee

België heeft een drukbevaren zeegebied met om en bij de 100 000 scheepsbewe-

Figuur 1

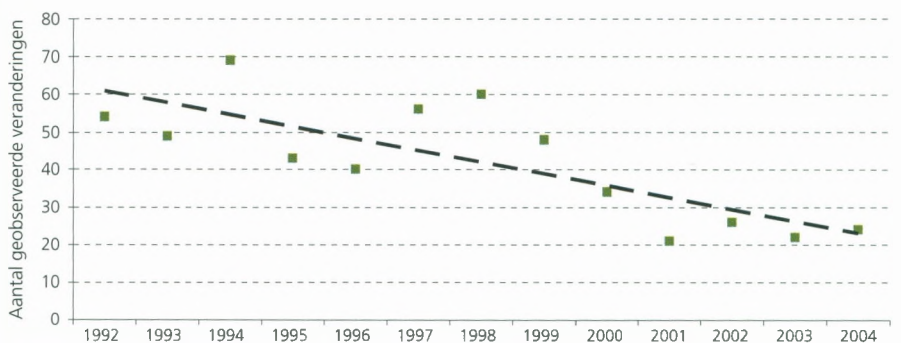
Kwaliteit van het strandwater (in % van de zwemzones)

Gegevensbron: Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Figuur 2

Olie- en andere vervuilingen op zee

Gegevensbron: Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM)

gingen elk jaar. Deze scheepsbewegingen zorgen voor een verhoogd risico voor olie-verontreiniging omdat elk schip, ook als het geen olie als lading vervoert, een zekere hoeveelheid olie, waaronder brandstof, aan boord heeft. Olieresten kunnen daarom moedwillig overboord gepompt worden in geringe doch talrijke hoeveelheden, de zogenaamde 'operationele olielozingen'.

Naast operationele oliecontaminaties zijn er ook accidentele oliecontaminaties. Deze doen zich minder frequent voor, maar vormen wel een grotere dreiging voor de kust. Accidentele oliecontaminatie is daarom

niet in een monotone indicator te vatten. Vaak leidt deze soort verontreiniging tot een vervuilde kustlijn besmeurd met olie en gestrande olievogels met ernstigere en grotere ecologische en economische gevolgen.

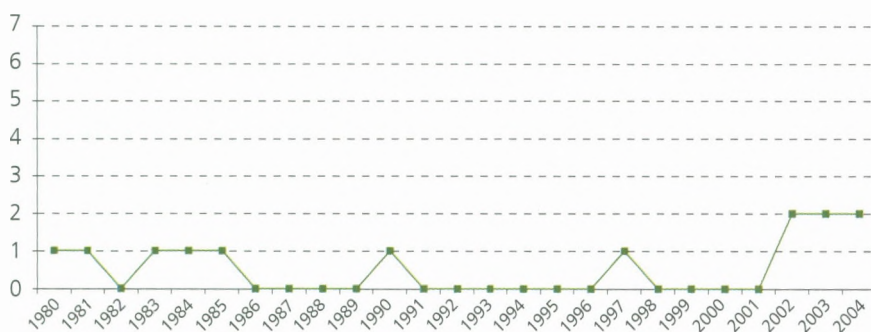
De indicator 'vervuiling op zee' geeft het aantal geobserveerde olie- en andere vervuilingen weer. Ondanks de toename van het maritieme transport tonen de resultaten van het luchttoezicht, van 1992 tot en met 2004, een duidelijke dalende tendens in het jaarlijkse aantal opgespoorde oliecontaminaties boven de Belgische verantwoordelijkheidszone (figuur 2).

Foto: Sven De Bevere, WES

Figuur 3

Aantal commerciële visstocks binnen veilige referentie waarden (Noordzee en aangrenzende gebieden), 1980-2004

Gegevensbron: Report of the ICES Advisory Committee on Fishery Management and Ecosystems, 2005 ICES Advice

In 1992 werden 54 olielozingen vastgesteld door het programma voor toezicht vanuit de lucht, terwijl in 2004 minder dan de helft, meer bepaald 24, olielozingen werden vastgesteld. De dalende tendens kan toegeschreven worden aan de strengere wetgeving en de verhoogde controles.

Visstocks die niet overbevist zijn

De indicator drukt de verhouding uit van de toestand van de exploitatiebronnen van de zeevisserij tot hun natuurlijke draagkracht, en geeft aldus een inzicht in de graad van duurzaamheid van de visserij. Concreet omvat de

indicator zeven commerciële visbestanden, namelijk haring, makreel, kabeljauw, schelvis, wijting, schol en tong.

Het aantal commerciële visbestanden in de Noordzee dat binnen veilige referentiewaarden zit, is laag (maximum 2 op 7) (figuur 3). In 2004 voldeden enkel schelvis en tong aan de criteria. Bij haring, makreel, kabeljauw, wijting en schol was ofwel de visserijdruk te hoog, ofwel de biomassa te laag om binnen veilige referentiewaarden te zitten. Het duurzaam beheer van de visbestanden is een collectieve verantwoordelijkheid, waartoe alle betrokken visserijlanden solidair moeten bijdragen.

Besluit

Het marine ecosysteem staat onder druk van allerlei vormen van vervuiling en menselijke activiteiten die al dan niet met elkaar in conflict treden. Het komt er dus op aan om die activiteiten zo te beheren dat ze verenigbaar blijven met de bescherming en het gebruik van het mariene milieu. Enkel zo kunnen we evolueren naar een leefbaar en gezond milieu waar mens en natuur zich op een duurzame wijze optimaal kunnen ontplooiën. ■

› Meer info over de duurzaamheidsbarometer voor de kust:

- De volledige set indicatoren is via <http://www.kustbeheer.be/indicatoren> voor iedereen beschikbaar gemaakt.
- In de publicatie 'Het kustkompas' is de uitgebreide bespreking van de indicatoren na te lezen (te verkrijgen bij het Coördinatiepunt GBKG, tel. (059)34 21 47).

¹ Het kustkompas, indicatoren als wegwijzers voor een duurzaam kustbeheer (2005). Kathy Belpaeme en Hannelore Maelfait (red.) Coördinatiepunt voor Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden: Oostende, 80 pagina's.